

RUMÄNIEN – inte bara Dracula!

Parlamentet i Bukarest, Casa Poporului. En av Europas största byggnader.

av Lars Erik Gewalli

För många är Rumänien kanske en vit fläck på kartan om man undantar Dracula, diktatorn Ceaușescu – och kanske fotbolls-VM 1994! Men Rumänien är mycket mer än så, och har en mycket spännande historia och intressant frimärksutgivning – som man delvis försökte förtiga under kommunisttiden!

Rumäniens gränser har ändrats en hel del under de senaste 150 åren. Olika regimer, ofta inte speciellt demokratiska, har haft makten. Många av dessa förändringar kan observeras om man studerar den intressanta rumänska frimärksutgivningen, som också ger en god inblick i den kulturella särarten.

"För-frimärkstiden"

Området som omfattas av det

nuvarande Rumänien har varit bebott i många tusen år. Mineraltillgångarna gjorde att området tidigt kom att få kontakt med andra folk. Man hade exempelvis ett stort handelsutbyte med de gamla grekerna. Några århundraden senare kom romarna, men då som erövrare av Drakernas rike – det som i historien kallas Dacien.

Många romare bosatte sig i dessa underkuvade områden och beblandade sig med den in-

hemska befolkningen. Detta hade till följd att Rumänien fick ett romanskt språk omringat av slavisktalande områden. Trots folkvandringar och erövringsförsök från både Ryssland och Turkiet, har det romanskbaserade språket överlevt under dessa två tusen år.

Rumänien som land existerade inte under medeltiden. Området bestod huvudsakligen av de tre furstendömena Transsylvanien, Valakiet och

Moldova. Transsylvanien var länge en buffertzonen mellan det turkiska och det habsburgska väldet. Det hade och har fortfarande en stor befolkning av både ungrare och tyskar.

Valakiet och Moldova var under lång tid under stort inflytande från Turkiet.

Den blodtörstige greve Dracula

Den mest kända personen i Rumäniens historia är kanske greve Dracula. Han föddes i Transsylvanien på 1400-talet och kämpade mot det turkiska inflytandet i Valakiet, där han också hade makten.

Det finns många legender där han framställs som en oerhörd grym person. Hans hämnd på sin fars och brors död liknar knappast något annat i historien. Fiender, såväl turkar som från hans eget folk, kokades, flåddes levande eller hackades i småbitar. Att spetsa folk levande på en påle sägs ha varit en av de favoriserade metoderna.

Dessa ohyggliga händelser har gett upphov till många böcker och skräckfilmer. Tänk bara på Francis Ford Coppolas filmatisering av Bram Stokers *Dracula* (1992), eller Werner Herzogs *Nosferatu* med Klaus Kinski (1979).

Rumänien – frimärkstiden

Under turkarnas allt svagare ställning i Europa ingick Valakiet i söder och Moldova i nordöst, i en union som antog beteckningen Rumänien år 1861.

De första frimärkena i Moldova hade getts ut 1858. Det var de berömda tjurhuvudena – fyra otandade märken i de udda valörerna 27, 54, 81 respektive 108 parale. Texten på dessa märken var på rumänska men skriven med kyrilliska bokstäver.

Året efter Rumäniens tillkomst utgavs landets första frimärken 1862. De föreställer både Moldovas tjurhuvud och Valakiets örn.

Det saknas verkligen inte personal på de många frisersalongerna.

Från 1867 och alltsedan dess har valörerna angetts i "lei" (1 lei = 100 bani).

Rumänien var tidigt ute med postkort och de första utgavs redan 1873. Landet som blivit kungadöme 1881, utgav också det första minnespostkortet i världen när kung Carol I firade sina första 25 år på tronen 1906. Giltighetstiden var anmärkningsvärt kort, endast tre dagar.

Efter Balkankrigen erövrade Rumänien södra delen av

Dobrogea som ligger vid svartahavskusten. Det celebrerades med 10 minnesmärken 1913. För att inte onödigtvis stöta sig med Bulgarien, blev dessa märken bannlysta under kommunistregimen.

Efter kejsardömet Österrike-Ungerns sammanbrott efter första världskriget, kom även Transsylvanien och Bukovina att höra till Rumänien. De ungerska frimärkena som återfanns

forts sid 18.

Mängder av telefonledningar är en vanlig syn i huvudstaden Bukarest – Hotell Intercontinental och Nationalteatern flankerar på Universitetsplatsen.

forts från sid 17.

på postkontoren indrogs och övertrycktes med nya valörer och med kung Ferdinands monogram.

Redan 1920 fanns flygpost i

landet även om speciella flygpostfrimärken inte kom förrän 1928.

Kungen ägde den gula treskillingen

Mellankrigstiden var trots en

demokratisk författning annars en inrikespolitiskt orolig tid, med korruption och kritik av kung Carol II:s livsstil. Denne kung både avsattes, återinsattes, genomförde en statskupp och abdikerade slutligen till förmån för en nazistvänlig regim.

När han gick i exil 1940 tog han lyxståget Orientexpressen till Schweiz tillsammans med sin älskarinna madame Lucescu och den gula treskillingen som han då ägde. Filatelist som han var, låg han kanske också bakom att det rumänska postverket gav ut små kvantiteter otandade varianter av frimärken när han var kung.

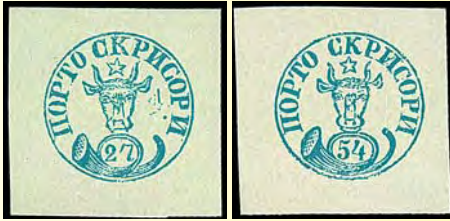
Frimärken fick inte nämnas i katalogerna!

Under andra världskriget deltog Rumänien på Tysklands si-

forts sid 20.

Bokförsäljning utomhus vid universitetet i Bukarest.

Så här såg Moldovas första frimärken ut (1858)

Ett par av Rumäniens första märken – med Moldovas tjurhuvud och Valakiets örn (6 parale, 1862)

Kungadömet 25 år, kung Carol I (10 bani, 1906)

Tysk ockupation av Rumänien under första världskriget (40 bani på tyskt märke 30 pf, 1918)

När Ferdinand blev kung övertrycktes märken med hans monogram (1919)

Under vissa tider var det obligatoriskt att tilläggsfrankera med välgörenhetsmärken på inrikes brev (5 bani 1918, 25 bani, 1921)

Ur serien 10-årsminnet av unionen mellan Rumänien och Transsylvanien. Slottet i Bran – Draculas slott (5 lei, 1929)

Rumänien har en varierad flora. Backsippa (5 bani, 1970)

Rumänien är känt för fina handknutna mattor. Denna är från Moldavien (1,75 lei 1975)

Arkeologiska fynd från romartiden. Skulpturer (40 b, 1976)

Fortet Călnic härrör från 1200-talet och intar en särställning bland Rumäniens historiska monument. (13 000 lei, 2002)

I Rumänien finns mycket vilda djur som björn, varg, lo. Motivet på detta märke är dock mera beskedligt – en röd räva (30 lei, 1993)

Motiv på Trajanus pelare i Rom från år 113. På den spiralformade reliefen finns bilder som visar handlinger under Trajanus militära expedition för att erövra Dacia (=Rumänien) (19 000 lei, 2004)

Ur serien rumänsk keramik: Bröllopskrus från regionen Oboga-Olt (3 000 lei, 2005)

Ett litet lokalt postkontor i Bukarest med det sedvanliga knippen telefonledningar på gatan utanför.

lades ut i all världens TV-kanaler julen 1989.

Kvartsfinal mot Sverige

Många svenskar minns fotbolls-VM sommaren 1994. Sverige hade nått kvartsfinal mot Rumänien. Jag hade den gången tillfälle att se matchen på TV tillsammans med ett antal inbitna rumänienfans, men kunde inte låta bli att jubla högt när matchen avgjordes på straffsparkar med målvakten Thomas Ravelli som den store hjälten.

Under den senaste tioårsperioden har Rumänien med sina 22 miljoner innevånare upplevt en genomgripande förändring, även om ekonomin och den allmänna levnadsstandarden ännu inte har kommit upp i nivå med de nya EU-ländernas från 2004. Ett EU-medlemskap hägrar, men frågan är om det kan realiseras redan 2007.

Rumänien har varit utsatt för flera kraftiga inflationsperioder som tydligt märks på frimärkenas valörer. År 1947, 1952 och 2005 genomfördes valutareformer. Just nu är inflationen under kontroll, och i juli 2005 skar man bort de fyra sista siffrorna (1 ny leu = 10 000 gamla lei). □

forts från sid 18.

da där man var en viktig leverantör av den livsnödvändiga oljan till axelmakterna.

Under dessa år hittar man åtskilliga frimärksutgåvor med antibolsjevistiska motiv. Dessa utgåvor fick under det kalla kriget icke omnämnas i kataloger, medtagas på utställningar eller ens samlas på.

Den landmässigt viktigaste förändringen av kriget blev för Rumäniens del annars att man förlorade den östra delen av Moldova till Sovjetunionen, det som idag är den självständiga republiken Moldavien.

År 1947 utropades den rumänska folkrepubliken och landet inordnades i det sovjetiska intresseområdet. Rumänien var dock ett av de mest oberoende länderna i östblocket, speciellt under Nicolae Ceaușescus tid från 1965.

Presidenten och hans fru avrättades

Övergången från det socialistiska till det marknadsorienterade samhällskicket skedde ändå under spektakulära förhållanden, när Ceaușescu och hans fru Elena fruktlöst bad för sina liv innan de avrättades – något som välvilligt kab-

Det stora statliga tryckeriet i Bukarest som åtminstone tidigare stod för tryckning av alla alster.

